

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ
БИЛГЕЛӘМӘСЕ

«Татарстан Республикасында парламент контроле турында» 2016 елның 12 гыйнварындагы 2-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 9 статьясындагы 1 өлеше белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылууга карата гражданка Н.Е. Мешкова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

Казан шәhәре

2018 елның 14 сентябрे

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рәисе Ф.Г. Хөснәтдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Н.Е. Мешкова шикаятен алдан өйрәнгән судья Л.В. Кузьмина бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына гражданка Н.Е. Мешкова «Татарстан Республикасында парламент контроле турында» 2016 елның 12 гыйнварындагы 2-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының (алга таба шулай ук — Татарстан Республикасы Законы) 9 статьясындагы 1 өлеше белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылууга карата шикаять белән мөрәжәгать итте.

Дәгъвалана торган нигезләмә буенча Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә

әзерләве һәм кабул итүе Татарстан Республикасы законнары белән каралган норматив хокукий актларны кабул итүнең билгеләнгән срокларының Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимиите органнары тарафыннан үтәлешен тәэмин итүне, шулай ук тиешле кимчелекләрне ачыклау максатларында тиешле хокук мөнәсәбәтләрен җайга салуның тулылыгын тикшереп тора.

Шикаятында һәм ача күшымта итеп бирелгән документлар күчермәләреннән аңлашылганча, мөрәжәгать итүче — Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының 2012 елның 29 ноябрендәге 987н номерлы боерыгы белән расланган Гражданнарның бер фатирда бергә яшәүләре мөмкин булмаган хроник авыруларның авыр формалары исемлегенә (элек Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2006 елның 16 июнендәге 378 номерлы карапы белән расланган Исемлек гамәлдә булган) кергән авыру буенча 2 төркем инвалиды һәм ул 2009 елдан торак шартларын чираттан тыш тәртиптә социаль наем шартнамәсе буенча яхшыртуга мохтаж буларак исәптә тора. Ләкин торак урын әлеге вакытка кадәр ача бирелмәгән, чөнки ул караган гражданнар категориясенә торак урын сатып алу өчен торак субсидиясе (бер тапкыр бирелә торган акчалата түләү) бирелергә тиеш.

Гражданка Н.Е. Мешкова курсәткәнчә, ул Татарстан Республикасы башкарма хакимиyetенең дәүләт органнарына, җирле үзидарә органнарына, шулай ук суд органнарына ача социаль наем шартнамәсе буенча торак урын бирү, шулай ук торак урын сатып алу өчен торак субсидиясе (бер тапкыр бирелә торган акчалата түләү) алу мәсьәләләре буенча мөрәжәгать иткән. Ләкин аның бөтен мөрәжәгатьләре кире кагылган.

Шул ук вакытта, мөрәжәгать итүче билгеләгәнчә, әлеге субсидияне алуның бер шарты булып Исемлектә курсәтелгән авыр хроник авырулардан интегүче инвалиларның социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж дип танылувы тора. «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын

гамәлгә ашыру турында» 2015 елның 16 мартаңдагы 13-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пункты нигезендә Татарстан Республикасында социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарны исәпкә алу тәртибен, шул исәптән әлеге исәпкә кую, исәпкә куюдан баш тарту, андан төшереп калдыру тәртибен билгеләү торак мөнәсәбәтләре өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләренә керә.

Шул ук вакытта, мөрәжәгать итүче ассызыklаганча, ул Татарстан Республикасы Конституция судына мөрәжәгать иткән моментка андый тәртип Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан кабул ителмәгән булган, ә аталган Татарстан Республикасы Законының 18 статьясындагы 2 өлеше буенча Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты әлеге Татарстан Республикасы Законы үз көченә көргөн көннән башлап өч ай эчендә аны гамәлгә ашыруны тәэмин итүче норматив хокукий актлар кабул итәргә тиеш булган.

Шуңа бәйле рәвештә гражданка Н.Е. Мешкова парламент тарафыннан «Татарстан Республикасында парламент контроле турында» Татарстан Республикасы Законы нигезендә «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пунктын һәм 18 статьясындагы 2 өлешен гамәлгә ашыру мөнәсәбәтендә тикшерү уздырылган булу-булмавын хәбәр итүне сорап Татарстан Республикасы Дәүләт Советына мөрәжәгать иткән, чөнки ул халық өчен ачык булган мәгълүмат чыганакларында парламент контроле үткәрелгән булуы турында мәгълүмат тапмаган.

Мөрәжәгать итүче фикеренчә, бу шуңа бәйле: дәгъвалана торган норма шундый тикшерү үткәрү тәртибен, шулай ук уздырылган парламент контроле нәтиҗәләре белән танышу тәртибен билгеләми һәм алардан һәркемнен

файдалана алын тээмин итми, бу исә аның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен боза.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка Н.Е. Мешкова Татарстан Республикасы Конституция судыннан «Татарстан Республикасында парламент контроле турында» 2016 елның 12 гыйнварындагы 2-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 9 статьясындагы 1 өлешен Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 48 (беренче һәм икенче өлешләр) һәм 58 (икенче өлеш) статьяларына туры килми дип тануны сорый.

2. Парламент контролен гамәлгә ашыруның хокукый нигезен, дәгъвалана торган Татарстан Республикасы Законының 2 статьясы буенча, Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында» 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, әлеге Закон, Татарстан Республикасының бүтән законнары тәшкил итә. Күрсәтелгән Федераль закон 5 статьясындагы 4 пунктының «а» пунктчасында билгеләгәнчә, Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) органы Россия Федерациясе субъекты конституциясе (уставы) һәм Россия Федерациясе субъекты законнары билгеләгән чикләрдә һәм рәвшешләрдә шуңа вәкаләтле башка органнар белән беррәттән шул исәптән Россия Федерациясе субъекты законнарының үтәлешен һәм башкарлыуын тикшереп тора. Тиндәш нигезләмәләр Татарстан Республикасы Конституциясенең 81 статьясында урын алган.

Дәгъвалана торган хокукый нигезләмә, әзерләве һәм кабул итүе Татарстан Республикасы законнары белән каралган норматив хокукый актларны кабул итүнең билгеләнгән срокларының Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимиите органнары тарафыннан үтәлешен тээмин итүне тикшереп тору вәкаләтен

Татарстан Республикасы Дәүләт Советына беркетеп, кеше һәм гражданның конституциячел хокукларын һәм ирекләрен яклауга, законлылык һәм хокук тәртибен ныгытуга, шулай ук дәүләт идарәсе системасы нәтижәлелеген арттыруга юнәлдерелгән.

Дәгъвалана торган норманы дәгъва белдерелә торган Татарстан Республикасы Законының парламент контроле рәвешләрен регламентлаштыра торган башка нигезләмәләре белән системалы берлектә карарга кирәк. Шулай, әлеге Татарстан Республикасы Законының 9 статьясындагы 2 өлеше буенча Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты квартал тәмамланган көннән алыш 30 көннән дә соңга калмыйча Татарстан Республикасы Дәүләт Советына әзерләве һәм кабул итүе Татарстан Республикасы законнары белән каралган норматив хокукий актларны әзерләү барышы һәм аларны кабул итүнең күз алдында тотылган сроклары турында мәгълүмат жибәрә. Татарстан Республикасы Дәүләт Советы «Татарстан Республикасында парламент контроле турында» Татарстан Республикасы Законының 8 статьясы белән каралган вәкаләтләр кысаларында әлеге эш турында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының жаваплы вазыйфаи затларын тыңларга хокуклы. Моннан чыгып, закон белән билгеләнгән парламент контроле рәвешләре башкарма хакимият органнарыннан законнарның гамәлгә ашырылу механизмын оештыруга юнәлдерелгән законга буйсынулы актлар кабул итү буенча үzlәренең турыдан-туры бурычын үтәүне таләп итәргә рөхсәт итәләр, бу исә Татарстан Республикасында хокук чыгару процессының нәтижәлелеген арттыруга китерә.

Тикшерелә торган эшкә карата шуны билгеләп үтәргә кирәк: Татарстан Республикасы Дәүләт Советының Социаль сәясәт комитеты тарафыннан 2018 елның 14 марта «Инвалидларны торак урыннар белән тәэмим итү өлешендә законнарны гамәлгә ашыру турында» каары кабул ителгән, закон белән беркетелгән хәбәрдарлык принцибын үтәү йөзеннән аның тексты Татарстан Республикасы Дәүләт Советының рәсми сайтында

урнаштырылган. Элеге каарның 3 пункты буенча Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм курсәтү турында» Татарстан Республикасы Законының 8.2 статьясын гамәлгә ашыруны, шул исәптән социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарны исәпкә алу тәртибен билгеләү өлешендә, тәэмим итү чараларын күрергә тәкъдим ителгән. «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пунктын үтәү йөзеннән Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 7 июнендәге 432 номерлы каары белән социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарны исәпкә кую, андый исәпкә куюдан баш тарту, шулай ук исәптән тәшереп калдыру механизмын регламентлаштыра торган Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарны исәпкә алу тәртибе расланган.

Шулай итеп, «Татарстан Республикасында парламент контроле турында» Татарстан Республикасы Законының 9 статьясындагы дәгъвалана торган 1 өлеше федераль һәм республика законнарын үтәү йөзеннән кабул ителгән, үзеннән-үзе гражданнарның, шул исәптән мөрәжәгать итученең конституциячел хокукларын боза торган буларак карала алмый һәм, димәк, аның Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк, шуңа күрә «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты белән үзара бәйләнештә 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты нигезендә мөрәжәгать итученең шикаяте карала алмый.

Бәян ителгәннәр нигезендә, «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пунктына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «Татарстан Республикасында парламент контроле турында» 2016 елның 12 гыйнварындагы 2-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 9 статьясындагы 1 өлеше белән үзенең конституциячел хокуклары һәм ирекләре бозылуга карата гражданка Н.Е. Мешкова шикаятен карауга алудан баш тартырга, чөнки шикаять «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катый һәм аца карата шикаять бирелми.

3. Элеге Билгеләмәнен күчermәсен гражданка Н.Е. Мешковага, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетына жибәрергә.

4. Элеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 21-О

**Татарстан Республикасы
Конституция суды**